

یکی از جلوه‌های مهم حکومت پیامبر(ص) تعامل با غیرمسلمانان است

یکی از جلوه‌های مهم حکومت پیامبر(ص) تعامل ایشان با غیرمسلمانان است؛ به همین خاطر دفتری مستقل با همین موضوع در مجموعه «از نگاه نبی(ص)» تدوین شده است.

یکی از جلوه‌های مهم حکومت پیامبر(ص) تعامل ایشان با غیرمسلمانان است؛ به همین خاطر دفتری مستقل با همین موضوع در مجموعه «از نگاه نبی(ص)» تدوین شده است.

به گزارش خبرگزاری مهر، مجموعه طرح «از نگاه نبی(ص)»، سلسله دفاتر کم حجم متنوعی است که موضوعات مختلفی را از منظر سیره پیامبر اکرم(ص) برای مخاطبان جوان مورد واکاوی قرار داده است. این مجموعه به صورت مشترک توسط مرکز پژوهش‌های جوان و نشر معارف پیشکش علاقه‌مندان شده است. در این خصوص گفت‌وگویی کوتاهی با محمدحسن شاهنگی، مدیر پژوهشی طرح «از نگاه نبی(ص)» انجام شده است که در ادامه می‌آید.

*عناوین دفاتر این طرح چیست و چه کسانی در نگارش این مجموعه مشارکت داشته‌اند؟

ایده نخستین شکل‌گیری طرح «از نگاه نبی(ص)» از سال ۱۳۸۵ و هم‌زمان با سالی که از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی (مد ظله العالی) مزین به نام سال پیامبر اعظم(ص) گشت، با مشارکت سازمان ملی جوانان زده شد. به یمن ۲۳ سال دوران نبوت پیامبر اکرم(ص)، این طرح در قالب ۲۳ دفتر می‌کوشد عناوین و موضوعات متنوعی را در عرصه‌های اعتقادی، معرفتی، عرفانی، اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی، ادبی حقوقی، سیاسی و ... از نظرگاه نبی مکرم اسلام(ص) مورد بررسی قرار دهد. مجموعه طرح «از نگاه نبی(ص)»، در عرصه‌ها و شاخه‌های متنوعی سامان یافته است. در زمینه اعتقادی - معرفتی، دفاتر «معنا و هدف زندگی»، «سیمای انسان»، «فلسفه اخلاق»، در زمینه عرفانی، دفاتر «پندهای عرفانی»، «عشق و محبت»، در زمینه تربیتی و اخلاقی، دفاتر «بیداری»، «شادمانی»، «خانواده»، «زنان» و «اخلاص»، در زمینه اجتماعی - فرهنگی دفاتر «رفاه گستری»، «تمدن»، «مدیریت فرهنگی» و «مسجد»، در زمینه حقوقی، دفاتر «حقوق مردم در حکومت»، «مدارا و خشونت»، «حکومت»، «رفتار با مخالفان» و «اهل کتاب»، در زمینه سیاسی دفاتر «جنگ»، «دیپلماسی و رفتار سیاسی»، در زمینه ادبی دفتر «شعر و شاعری» و در زمینه اقتصادی دفتر «اقتصاد» به رشته تحریر درآمده است.

دکتر محمدحسن قدردان قراملکی، حجت‌الاسلام دکتر محمد جواد رودگر، حجت‌الاسلام سید مهدی قانع، حجت‌الاسلام حسن معلمی، علیرضا موفقی، دکتر عباس برومند اعلم، دکتر فاطمه جان احمدی، دکتر زهیر صیامیان گرجی، دکتر علی نجفی ایوکی، دکتر محسن سیفی، حجت‌الاسلام دکتر حمید رضا شاکرین، حجت‌الاسلام محمد حسین پور امینی، حجت‌الاسلام حیدر همتی، فرزانه حکیم زاده، دکتر ریحانه شهربافی، عباس بشیری، نصر الله سلطانی، سمیه باقری، حمیدرضا مطهری، دکتر سیده فهیمه ابراهیمی و روح الله چاوشی نویسندگان دفاتر این مجموعه هستند. در اینجا جا دارد به رسم ادب از تلاش آغازین در طراحی عناوین این مجموعه و نظارت مستمر اعضای شورای علمی طرح «از نگاه نبی(ص)» حجج اسلام و آقایان محمدباقر پور امینی، محمدرضا ضمیری، فاضل حسامی، سید رضا کلوری، رامین تبرایی، دکتر مهدی جمالی‌فر، دکتر عبدالله محمدی، دکترسید یاسر قزوبینی، حسن کاظمی، دکتر مهدی داداش‌نژاد، حیدر همتی و دکتر محمود صادقی علوی تشکر کنم.

*دفاتر مربوط به حوزه‌های اعتقادی - معرفتی این مجموعه به چه موضوعاتی می‌پردازند؟

در این حوزه ۳ دفتر در این مجموعه کار شده است؛ در دفتر «معنا و هدف زندگی»، پرسش از علت به وجود آمدن انسان است در این نوشتار این سؤال مهم بشر به دین و آموزه‌های پیامبری که وظیفه اصلی او پاسخگویی به پرسش‌های مهم بشریست، عرضه می‌شود و از ایشان پرسیده می‌شود چرا خداوند عالم و به طور خاص انسان را آفریده است؟ آیا اصلاً هدفی برای آفرینش در نظر خداوند وجود داشته و اگر بوده به طور واضح کدام است؟ دفتر دوم دفتر سیمای انسان می‌باشد؛ در دفتر «سیمای انسان»، پاسخ این سوالات از لابه‌لای سیره پیامبر اکرم استخراج می‌شود که: ساختار وجودی انسان چیست؟ آیا انسان موجودی جسمانی است یا از بعد دیگری نیز برخوردار است؟ انسان چگونه پیدا شده و از چه چیزی خلق شده است؟ از کجا آمده و به کجا می‌رود؟ فلسفه آفرینش او چیست؟ ارزش و مقام انسان چیست؟ آیا انسان بر موجودات دیگر برتری دارد؟ صفات و عوامل رشد انسان چیست؟ موانع رشد انسان کدام است؟ و نهایتاً در دفتر سوم یعنی دفتر «فلسفه اخلاق»، عقل عملی و نظری، رابطه باید و هست، کلیت قواعد اخلاق، رابطه اخلاق و دین محورهای اصلی مباحث خواهند بود.

*در زمینه تربیتی و اخلاقی چه مباحثی از منظر نبی مکرم اسلام در این مجموعه مورد توجه قرار گرفته است؟

دفتر «خانواده» در این مجموعه، در پی آن است که برخی آموزه‌های نبوی در زمینه ازدواج، حقوق والدین، تربیت فرزندان و رفتار با همسر را به عنوان برترین سرمشق برای زندگی سعادتمندانه، در منظر مخاطب قرار دهد. یکی از مسائل مهم جامعه که همواره و در همه اعصار با شبهاتی از جانب مغرضان همراه شده جایگاه و حقوق زنان در اسلام است که در دفتر «زنان»، تلاش شده تا جایگاه این قشر نزد پیامبر اعظم و دیدگاه آن حضرت درباره نقش سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زنان، بررسی شود. از سوی دیگر موضوع شادمانی هم به عنوان یکی از جدی‌ترین موضوعات معاصر مورد توجه قرار گرفته و مفهوم شناسی شادی و نشاط، عوامل و موانع شادی در نگرش پیامبر(ص) آثار مثبت شادی و نشاط ۳ بخش اصلی دفتر «شادمانی» را شکل می‌دهد.

دفتر چهارمی که در مجموعه طرح «از نگاه نبوی (ص)» به حوزه اخلاق و تربیت باز می گردد «بیداری» نام دارد؛ در دفتر «بیداری»، گفته می شود که بیداری از خوابهایی چون جهل، غفلت و بی خبری، ضلالت، شرک، کفر، سلطه پذیری، ظلم، جدایی و انشعاب و ... سرلوحه رسالت پیامبر اکرم(ص) بوده و در ادامه چرایی و چگونگی پایداری این بیداری بیان می شود. از جمله مهم ترین مفاهیم اخلاقی، اخلاص است؛ این مفهوم متعالی به طور خاص از نظرگاه پیغامبر اسلام(ص) در این مجموعه مورد بررسی قرار گرفته است؛ دفتر «اخلاص» ابتدا از معناشناسی اخلاص شروع می کند؛ سپس جایگاه، اهمیت و حقیقت و مولفه های آنرا می کاود. در دنباله بحث مولف کتاب، فراخانی اخلاص و درجات و مراتب آن را به بحث می نشیند.

***دفاتر «پندهای عرفانی»، «عشق و محبت» که در حوزه دفاتر عرفانی این مجموعه قرار دارند، به کدام محورها گرایش دارند؟**

در دفتر «عشق و محبت»، اقسام و انواع محبت، گستره و قلمرو محبت، محبت و جوان در کلام و کردار نبوی، نقش محوری محبت در زندگی فردی و اجتماعی، متعلقات محبت اعم از خدا و اولیای خدا، رابطه و پیوند معرفتی - محبتی با اولیاء الله یا نسبت وجودی انسان متکامل با انسان کامل مکمل، راه کارهای محب خدا و محب محبوبان خدا شدن و کارکردهای محبت مورد بحث و تحقیق و تدقیق قرار گرفته است. همچنین در دفتر «پندهای عرفانی»، از مفهوم شناسی پند و موعظه، ویژگی های مفهوم پند و موعظه، انواع پند و موعظه صحبت می شود.

***بار اجتماعی - فرهنگی مجموعه عمدتاً متوجه کدامیک از دفاتر مجموعه طرح «از نگاه نبوی (ص)» است؟**

تمدن اسلامی از زوایا و ابعاد گوناگون مورد توجه اندیشمندان و محققان واقع شده و کتابها و مقالات متعدد و متنوعی در این زمینه به رشته تحریر درآمده است، ولی آنچه در این میان عمدتاً مورد غفلت واقع شده و آنچنان که شایسته آن بوده است مورد توجه واقع نشده، نقش اساسی و بی بدیل پیامبر اکرم (ص) در پایه گذاری و تأسیس این تمدن عظیم است. در دفتر «تمدن» به این مهم پرداخته می شود. دفتر دیگری که به مقوله فرهنگ توجه خاصی دارد، دفتر «مدیریت فرهنگی» است.

اصلی ترین سوال دفتر «مدیریت فرهنگی»، این است که نبی مکرم اسلام چگونه و با چه اسلوبی دولت نبوی را در مدینه مدیریت می کرد؟ و شاخص های مدیریت فرهنگی عصر نبوی چه بود؟ دفتر «مسجد» هم در این مجموعه اشاره به وضعیت کارکردی مسجد در زمان پیامبر (ص) دارد. در دفتر «رفاه گستری» تبیین ضرورت و چرایی گسترش رفاه از منظر پیامبر (ص) محور اصلی کتاب است و دو سوال مهم در کتاب پی گیری می شود که کدام رفاه در سیره پیامبر (ص) اسلام مورد توجه قرار داشته است؛ رفاه مادی یا رفاه معنوی؟ و رفاه فردی یا رفاه جمعی؟ در ادامه خواننده می تواند تعامل شناسی و نسبت سنجی رفاه با مفهوم سعادت را درک کند و با مصادیق رفاه زیستی، رفاه اعتقادی، رفاه اجتماعی و رفاه روحی - روانی، آشنا شود.

***نحوه مدیریت و حکومت پیامبر(ص) در چه دفاتر و با چه محورها و ریزمحورهایی در این مجموعه مورد توجه قرار گرفته است؟**

در دفتر «حکومت»، نویسنده این خط را پی می گیرد که نخستین حکومتی که توانسته است میان مردم سالاری - به معنای واقعی کلمه با دینداری را جمع نماید حکومت اسلامی پیامبر(ص) در مدینه است، پایه های این حکومت بر دو اصل اساسی «نص» و «بیعت» استوار است و این حکومت با تبیینی ظریف، روابط میان این دو اصل را مشخص کرده است. «نص» تقریری دیگری از همان دینداری و شاید جزیی از آنست و «بیعت» نیز با اندکی توسعه منطبق بر مردم سالاری مورد نظر اسلام می تواند باشد. شناخت نوع روابط و حدود میان این دو گزینه همان چیزی است که امروز ما در نظام حکومتی خود به آن نیازمندیم. دفتر «حقوق مردم در حکومت»، می کوشد نشان دهد در عین حال که حکومت نبوی حکومت الهی و آسمانی است، در عین حال به حقوق و جایگاه واقعی مردم در چهارده سده پیش پرداخته و آن را نه به صورت تئوری نظری بلکه در عمل و واقعیت نیز متجلی نموده است.

در دفتر «مدارا و خشونت»، با تفکیک مرزها و عرصه های مدارا و خشونت می کوشد اسلام را آیین جامع و معتدلی معرفی کند که در سیره بنیان گذار آن -حضرت محمد-هر دو ساحت مورد توجه و اهتمام قرار گرفته است، لکن اصل و مبنا در سیره حضرت اصل مدارا و اهتمام به روش عقلی و منطقی است که در صورت ضرورت و عدم دستیابی به نتیجه از این راهکار نوبت به راهکار خشونت مشروع و قانونی می رسد. پیامبر اکرم(ص) مخالفانی هم در مسیر حکومت خود داشته است، در دفتر «رفتار با مخالفان»، پاسخ این سوالات به خواننده داده می شود که مخالفان سیاسی پیامبر (ص) چه کسانی بودند؟ پیامبر اسلام چه اقداماتی را برای تأمین انسجام سیاسی انجام داده اند؟ و پیامبر اسلام با مخالفان سیاسی به چه نحوی رفتار نموده است؟ یکی از جلوه های مهم حکومت پیامبر تعامل ایشان با غیرمسلمانان است؛ به همین خاطر دفتری مستقل با همین موضوع در مجموعه حاضر تدوین شده است. آنچه در دفتر «اهل کتاب»، بدان پرداخته شده است بیان اجمالی از کنش و واکنش صورت گرفته در تعامل پیامبر رحمت با اهل کتاب است. طبیعتاً ذکر همه حوادث در این مجال امکان پذیر نبوده لذا پس از مقدمه ای واجب در باب وضعیت دینی شبه جزیره و عقاید اهل کتاب در ارتباط با ظهور پیامبر خاتم(ص) به مصادیق این تعامل پرداخته شده است.

نگاه پیامبر (ص) به اصول سیاست داخلی و سیاست خارجی در این مجموعه چگونه منعکس شده است؟

در دفتر «جنگ»، به سیره اخلاقی و نظامی پیامبر(ص) در برخورد با پدیده جنگ و دشمن بر اساس گزارشهای تاریخی پرداخته شده است و همچنین این دفتر نگاهی اجمالی و مقایسه ای با «حقوق بشر دوستانه» و «حقوق جنگ» امروزی دارد که داعیه دار حمایت از حقوق بشر و مبارزه با تروریسم و خشونت است. در دفتر «دیپلماسی و رفتار سیاسی» نیز تلاش می شود تا اصول حاکم بر سیاست خارجی نبوی یعنی اصل نفی سبیل و عزت اسلامی، اصل دعوت، اصل رعایت احترام متقابل و اصل وفای به

عهد و پیمان مورد بررسی قرار گیرد و به شرایط برقراری روابط دیپلماتیک با بیگانگان اشاره شود. هدف نویسنده در این دفتر آن است که دیپلماسی نبوی را در سه لایه دیپلماسی قبایلی، دیپلماسی منطقه‌ای و دیپلماسی فرامنطقه‌ای زیر ذره بین قرار دهد. اشاره به دیپلماسی نبوی با دولتهای روم و ایران از جمله بخشهای جالب این دفتر به حساب می‌آید.

***تا چه میزان تلاش شده است تا خواننده نگاه جامعی از ابعاد شخصیتی نبی مکرم اسلام(ص) بعد از خواندن این مجموعه پیدا کند؟**

در این مجموعه تلاش شده است تا شخصیت ادبی ایشان هم مورد توجه قرار گیرد بر این اساس دفتر «شعر و شاعری» برآنست تا به شعر پیش از ظهور اسلام بپردازد و از نوع، ویژگی و موضوع آن پرده بردارد و جایگاه شاعر آن دوره را به مخاطب بنمایاند تا در نهایت مخاطب به پاسخ این پرسش برسد که در زمان پیدایش اسلام، شعر و شاعری در نزد عربها چه جایگاهی داشته و بر چه محوریتی می‌چرخید و آن حضرت در چه فضایی ظهور کردند؟

تبیین نگاه اسلام و قرآن کریم درباره شعر و شاعری نیز در این دفتر مورد نقد و تحلیل قرار می‌گیرد تا نگاه و برخورد پیامبر اعظم(ص) به شعر و شاعران آن دوره و داوریهایی که نسبت به این موضوع داشته، برای مخاطب دریافتنی‌تر باشد. در این دفتر به تأثیر پیامبر اکرم(ص) بر روند شعر و شاعری اشاره می‌شود و در آن از تعامل آن حضرت با شعر و شاعران صحبت خواهد شد. هم چنین نسبت به تفکر اقتصادی پیامبر در این مجموعه بی تفاوت نبوده ایم و در دفتر «اقتصاد» اقتصاد حجاز در آستانه بعثت، تخصیص درآمدها و عدالت، الگوی مصرف، کار و تلاش محورهای اصلی تحقیق هستند.

***اهمیت انتشار مجموعه طرح «از نگاه نبی(ص)»، در عصر حاضر چیست؟**

حوادث اخیر تروریستی در اروپا و خصوصا کشور فرانسه و موضع گیری مقامات غربی نشان داد که مقوله اسلام‌هراسی به پروژه اسلام ستیزی نزدیک می‌شود. غربیان همواره اسلام را از پشت شیشه‌های خصومت آمیز و جنگ‌های تاریخی نگریسته‌اند و این رویکرد در نگرش‌شان نسبت به مسلمانان عصر حاضر نیز تأثیر گذاشته است. از جمله محورهای اصلی که غرب در جریان حوادث اخیر تروریستی بر روی آن تمرکز نموده است، طرح شبهاتی درباره گسترش اسلام از طریق شمشیر، امت اسلام به عنوان امتی بی‌فرهنگ، منزوی، شرور و تهدیدی برای صلح‌جهانی و ... است. متأسفانه آرایش فکری و رسانه‌ای برنامه ریزی شده‌ای در جهت اهانت به مقدسات اسلامی، در غرب وجود دارد ضرورت مقابله با حرکت‌های خرنده این چنینی از سوی جهان اسلام ضروری خواهد بود. از سوی دیگر سال گذشته نشریه خارجی چارلی ایبدو در اغلب کاریکاتورهایی که منتشر می‌کرد، شخصیت‌های مسلمان از جمله پیامبر اکرم(ص) را با ظاهری شبیه به چهره‌های تکفیریها نشان می‌داد.

برخی جریان‌های معاند در صددند تا همه مسلمانان و تمامیت اسلام، با تکفیریها برابر معرفی کنند. این رویکردها و خطرات رسالت معرفی راستین حقیقت دین مبین اسلام و پیامبر آن را بیش از پیش گوشزد می‌کند؛ همان گونه که مقام معظم رهبری در نامه اخیر خود خطاب به جوانان اروپا و امریکای شمالی اشاره فرمودند افکار عمومی به جای رجوع به رسانه‌های دروغگوی غربی باید به منابع اصیل معرفتی و وجدان عمومی خود رجوع کنند تا به درک درستی از اسلام و پیامبر این آیین دست یابند و انتشار مجموعه طرح «از نگاه نبی(ص)»، نیز گامی هرچند کوچک در این مسیر است.